

A szabványok világa

A szabványok világa nem csupán azért áll közel hozzánk, könyvtárosokhoz, mert szeretjük szigorú előírások alapján végezni a munkánkat, hanem mert amióta van könyvtárosság, azóta létezik a rendszerezési vágy, ami végső soron a normalizálásban ölt testet.

A szabványok alkalmazása önmagában talán unalmas, szűk keretek közé szorít, a szabványok kitalálása, kidolgozása azonban tág teret enged kreativitásunknak. A jó könyvtáros tehát egyszerre afféle bürokrata, aki szereti a szabályokat és a szabályozottságot, az előre kijelölt korlátokat, egyben pedig alkotó elme, aki maga is szívesen veszi ki részét a szabályok megfogalmazásából.

Könyvtári területen, ahogy másutt is, az egyik legfontosabb cél a rendszerek közötti átjárhatóság biztosítása. Ezáltal nemcsak a könyvtári munkafolyamatok gyorsulnak föl, optimalizálódnak az adatfolyamok, hanem a felhasználói visszakeresés lehetőségei is tágulnak.

Nemzetközi szinten mindenekelőtt a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet (= International Organization for Standardization, ISO) jelenti a könyvtári terület szabványosításának szervezeti hátterét, ugyanakkor fontosak és normaértékűek a Könyvtári Egyesületek és Szervezetek Nemzetközi Szövetsége (= International Federation of Library Associations, IFLA) ajánlásai, állásfoglalásai: ezeknek a magyarítására, honosítására ugyanúgy szükség van, mint ahogy a nemzetközi (ISO) szabványok átültetésére. (A nemzetközi háttérhez megemlítendő, hogy a katalogizálás újszerű szabályozására létrehozott bibliográfiai keretrendszer (RDA) fejlesztését az Amerikai Könyvtári Szövetség (= American Library Association, ALA) végzi.)

Hazánkban 2015 végén állt fel az Országos Könyvtári Szabványosítási Bizottság (OKSZB) azzal a céllal, hogy újraélessze a könyvtári szabványosítás hosszú időn át szünetelő intézményét. 2020-ban az OSZK Könyvtári Intézetén belül létre-

jött a Könyvtári Szabványosítási Iroda, és ezzel megteremtődtek, voltaképp újraformálódtak a tevékenység magyarországi szervezeti keretei. A nemzetközi (ISO) szabványok átültetésében a Magyar Szabványügyi Testülettel (MSZT) működünk együtt.

Az elmúlt években az OKSZB 2015–2020-as időszakra elfogadott munkaterve szerint jártunk el. A legfontosabb fejlemények:

Lezajlott a honosításra kijelölt nemzetközi (ISO) szabványok magyarítása és bevezetése a nemzeti szabványállományba. Ezek a következők:

- MSZ ISO 690:2018 Információ és dokumentáció. Irányelvek az információforrások bibliográfiai hivatkozásaihoz és idézéseikhez
- MSZ ISO 2108:2019 Információ és dokumentáció. Nemzetközi szabványos könyvazonosító szám (ISBN)
- MSZ ISO 2789:2019 Információ és dokumentáció. Nemzetközi könyvtári statisztika
- MSZ ISO 3297:2018 Információ és dokumentáció. Időszaki kiadványok nemzetközi azonosító száma (ISSN)
- MSZ ISO 11620:2019 Információ és dokumentáció. Könyvtári teljesítménymutatók
- MSZ ISO 16439:2019 Információ és dokumentáció. Módszerek és eljárások a könyvtárak hatásának felmérésére
- MSZ ISO 27729:2018 Információ és Dokumentáció. Nemzetközi szabványos névazonosító (ISNI)

Az alábbi hivatkozási számú és című szabványok – a munkatervnek megfelelően – címloldals jövahagyó közleményes kiadásban, angol nyelven jelentek meg, illetve kerültek bevezetésre:

- MSZ ISO 2709:2018 Információ és dokumentáció. Információs csereformátum
- MSZ ISO 10957:2018 Információ és dokumentáció. Kották nemzetközi szabványos azonosító száma (ISMN)
- MSZ ISO 15511:2018 Információ és dokumentáció. Könyvtárak és más hasonló szervezetek nemzetközi szabványos azonosítója (ISIL)

- MSZ ISO 15836-1:2018 Információ és dokumentáció. A Dublin Core metaadat elemkészlete. 1. rész: Core-elemek

Egyetemes Tizedes Osztályozás

- Az OSZK belépett az ETO Konzorciumba és megvásárolta az ETO új kiadásának mesterfájlját, amelynek implementálása az OKR névtér-fejlesztési projektje keretében zajlik.

RDA, MARC 21

- Megvásároltuk az RDA nemzetközi katalogizálási szabályzat fordítói jogait, elkezdük a magyarítást. A bevezetéshez elkészült segédanyagok között találunk egy HUNMARC-MARC 21 megfeleltetési táblát, a MARC 21 mezőfordításait, készültek további módszertani anyagok, prezentációk stb.

IFLA-dokumentumok

- A munkaterv része volt ugyancsak a nemzetközi katalogizálási alapelvekről szóló IFLA-közlemény és az IFLA-féle könyvtári referenciamodell fordítása. Ezeket az IFLA vonatkozó weboldalain publikáltuk:
- IFLA könyvtári referenciamodell
- Nyilatkozat a nemzetközi katalogizálási alapelvekről (ICP)

Fontosabb linkek:

- Az Országos Könyvtári Szabványosítási Bizottság az OSZK honlapján
- Könyvtári szabványok és szabályzatok jegyzéke

- A könyvtárüggyel kapcsolatos nemzetközi szabványok
- Az RDA-HU munkacsoport az OSZK honlapján

Írások az OSZK blogjában:

- Most akkor hogyan is kell hivatkozni?
- Másként fogunk katalogizálni – a felhasználó kényelme mindenek felett!

Vonatkozó OSZK-hírek:

- Újra lendületben a hazai könyvtári szabványosítás. In. OSZK-honlap, 2015. 12. 17.
- Előrelépés a hazai könyvtári szabványügyben. In. OSZK-honlap, 2018. 05. 11.
- Új rendszerhez új zsargont! In. OSZK-honlap, 2018. 08. 17.
- Megjelent a bibliográfiai hivatkozások és a nemzetközi azonosítás két új szabványa. In. OSZK-honlap, 2019. 01. 30.
- Nemzetközi konferencia a könyvtári katalogizálás új útjairól. In. OSZK-honlap, 2019. 05. 10.
- Könyvtárunk nemzetközi szakmai jelenléte. In. OSZK-honlap, 2019. 05. 27.
- Konferencia Pozsonyban a kulturális örökségvédelmi intézmények együttműködéséről. In. OSZK-honlap, 2019. 07. 11.

Dancs Szabolcs

Országos Széchényi Könyvtár

Forrás:

https://nemzetikonyvtar.blog.hu/2020/10/14/dolgozni_cs_ak_pontosan_szeppen_781